

Plenum

Torsdag 5.10.2023 kl. 16.00—19.56

2.2. Muntlig fråga om att trygga lokala tjänster på välfärdsområdena (Markus Lohi cent)

Muntligt spörsmål MFT 25/2023 rd

Muntlig frågestund

Talman Jussi Halla-aho: Nästa fråga, ledamot Lohi, varsågod.

Debatt

16.27 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Perustuslain mukaan julkisen vallan pitää turvata jokaiselle suomalaiselle asuinpaikasta riippumatta riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut sekä edistää väestön terveyttä. Se on meidän yhteinen velvollisuutemme yli hallitus- ja oppositiorajojen.

Hallituksen leikkauksista johtuen useat hyvinvointialueet ovat nyt paniikissa karsimassa ja keskittämässä terveys-, vanhus- ja muita ihmisten lähipalveluja ilman tietoa korvaavista palveluista. [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] Kysymys on lääkäriin tai hoitajalle pääsystä, neuvoloista, perhekeskuksista, hammashoitoloista, terveysasemista, vuodeosastoista ja hoivakodeista; palveluista, joita me kaikki jossakin elämänvaiheessa tarvitsemme tai tulemme tarvitsemaan.

Arvoisa puhemies! Kysyn sosiaali- ja terveysministeri Juusolta: mitä te ja hallitus aiotte tehdä tälle vakavalle ongelmalle, ja aikooko hallitus, ja jos aikoo niin millä tavoin, toimia lähipalveluiden turvaamiseksi ja työrauhan antamiseksi hyvinvointialueen päättäjille?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. [Välihuutoja — Ben Zyskowicz: Mitä teette ongelmalle, jonka edellinen hallitus loi? Sitä Lohi kysyi!] — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.29 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä ongelma on hyvin tiedostettu, ja joka puolella hyvinvointialueet ennustavat hyvinkin alijäämäisiä tilinpäätöksiä. Monella hyvinvointialueella on lähdetty katsomaan taloutta. Olen aikaisemminkin sanonut, että nyt tarvitsee olla malttia. Pitää katsoa, mistä voidaan säästää. Ei voida kohdistaa niitä säästöjä semmoisiin toimenpiteisiin, joissa ne vaikeuttavat hoitoonpääsyä.

Suomessa on juuri tullut voimaan 14 päivän hoitotakuu, ja hallituksen pyrkimys ja tahotila on, että se saavutetaan, ja siihen olemme valmiita satsaamaan. Kannustamme hyvinvointialueita käyttämään palveluseleitä, mikäli he eivät pysty itse tätä tuottamaan. Olemme myöskin myöntäneet tai tulemme myöntämään Kela-korvauksia, eli nostamme Kela-korvauksen osuutta, jotta osa voi hakeutua yksityiselle. Tämän uudistuksen tarkoituksena, kuten edustaja Lohi hyvin tietää, on, että painopiste niissä palveluissa siirtyy aikaisiin pe-

Punkt i protokollet PR 38/2023 rd

rusterveidenhuollon palveluihin. Me painotamme portaittaista palvelujärjestelmää ja matkan kynnyksen palveluita. [Välihuutoja]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.30 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskusta on esittänyt kolme ratkaisuehdotusta näihin ongelmiin:

Ensinnäkin: Antakaa työrauha hyvinvointialueille vahvistaa lähipalveluita. Eli perukaa ne jättileikkaukset sieltä, jotta on työrauhaa riittävästi.

Toiseksi: Siirtäkää matkakulujen rahoitus Kelalta hyvinvointialueille. Se poistaisi kannusteen sulkea lähipalveluita ja ajattaa ihmisiä Kelan piikkiin.

Ja kolmanneksi: pidentäkää hyvinvointialueiden alijäämänkattamisvelvollisuutta. [Ben Zyskiewicz: Ai siitä, minkä te sääditte? Siitäkö te haluatte sitä pidentää? — Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Pahoittelen, että joudun käyttämään nyt hieman karkeaa kieltä, kun siteeraan valtiovarainministeriä. Hän oli lehtitietojen mukaan sanonut omalle ryhmälleen, suora lainaus, että tämä uudistus on ”sysipaska”. [Välihuutoja] Meidän kaikkien yhteinen tavoite on varmasti se, että palvelujärjestelmää, jonka tarkoitus on turvata suomalaisille tärkeät lähipalvelut, ei kenenkään tarvitsisi kutsua näin rumalla sanalla. [Välihuutoja] Arvoisa valtiovarainministeri, oletteko te valmiit nyt tarttumaan keskustan konkreettisiin esityksiin, joilla tämä vakava tilanne saadaan korjattua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.32 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koen tilanteen jopa hieman koomisena. Tämä hallituksen eteensä saama hyvinvointialuemuoto, sen rahoituslaki ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen — jossa tässä salissa yleisesti jaetaan sen hyvät tavoitteet ja periaatteet — on teidän luomuksenne. Teidän luomuksenne. [Välihuutoja]

Omaan salkkuuni kuuluvat erityisesti tähän rahoitukseen liittyvät asiat, tosin valtiovarainministeriön toiselle ministerille, mutta tämä on juuri se, jota esimerkiksi hallitus nyt tässä budjetissaan on joutunut jo tarkastelemaan. Teidän arvionne hyvinvointialueiden tarvitsemasta rahoituksesta on ollut huomattavan alakanttiin.

Tämä hallitus ei tee säästöjä, vaan me nimenomaan toteutamme sitä alkuperäistä periaatetta, jonka kaikki ovat täällä jakaneet, että näiden kustannusten kasvua pitää kyetä hillitsemään. Mikäli me emme tule tässä onnistumaan, se uhkaa meidän koko hyvinvointijärjestelmäämme. [Puhemies koputtaa] Meidän ikääntyvä väestö ja demografiset seikat puhuvat sen puolesta, että meidän on välttämättä onnistuttava. [Puhemies koputtaa] Hienoa kuulla, että se on myös keskustan tavoite.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.33 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sote-uudistusta, laskutavasta riippuen, tehtiin 20 vuotta tai 15 vuotta tässä maassa, ja onneksi viime vaalikaudella saimme vihdoinkin tämän uudistuksen tehtyä. Matkan varrella on varmasti tul-

Punkt i protokollet PR 38/2023 rd

lut erilaisia virheitä. Keskustalla on tullut virheitä, kokoomuksella on tullut pakkoliitos-kuntakartat, ja kaikilla omat virheensä ovat, ja lainaankin varapääministerin ilmaisua, että syntisten pöydässä kaikki istumme varmasti, kaikki puolueet, mitä Suomessa poliittisia puolueita on. Kuitenkin kaikkien sote-mallien tavoitteena — kaikkien, kaikenväristen puolueiden ja hallitusten sote-mallien tavoitteena — on ollut perustason vahvistaminen, eli-ikä juuri niitten terveyskeskusten, neuvoloitten, vanhusten asumispalveluitten ja matalan kynnyksen perhepalveluitten parantaminen, ettei huostaanottoihin mennä, ja nyt näyttää siltä, että hyvinvointialueet leikkaavat juuri näistä perustason palveluista.

Valtiovarainministeriön menokartoituksen mukaan, joka oli keväällä ennen vaaleja, arvoisa ministeri Purra, teidän ministeriönne väki sanoi, että sotesta on erittäin vaikea leikata, jos ei tehtäviä vähennetä. [Puhemies koputtaa] Miksi te silti olette leikkaamassa puolitoista miljardia sotesta, vaikka oma ministeriönne sanoi, [Puhemies koputtaa] että tehtäviä pitää ensin vähentää? [Sebastian Tynkkynen: Tämä on ihan Kummelia!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.34 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelman kirjaukset hyvinvointialueiden ja soten tuottavuustoimista liittyvät siihen, että alueilla voitaisiin tehdä asioita paremmin ja niin, että palvelut olisivat riittävän lähellä. Tämä tarkoittaa myös sähköisten palveluiden käyttämistä. Se onnistuu tänä päivänäkin hyvin paljon yksityisellä sektorilla, mutta se on myös välttämättä otettava hyvään käyttöön julkisella sektorilla.

Toinen seikka on se, että tämä vaatii hallitukselta ja erityisesti sosiaali- ja terveysministeriöltä selkeää ohjausta. Hyvinvointialueita ei saada toimimaan hyvin ilman täältä tulevaa ohjausta. Rahoitusmalli ei itsessään ole kovin kannustava, ja siinä on merkittäviä ongelmia, mutta tarkoitus nimenomaan on, että tuottavuustoimien kautta sekä palvelut että hoitoonpääsy saadaan toimimaan paremmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

16.35 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua särähti hieman korvaan, että valtiovarainministeri totesi, että pidätte tätä tilannetta koomisena. Minusta tässä ei ole mitään koomista. Tämä on traagista. Tämä on kamalaa. [Oikealta: Tragikoomista!] Me olimme vielä viime kaudella oppositiojohtaja Purran kanssa samaa mieltä siitä, että sotesta ei voi leikata enempää, mutta silloinen oppositiopuolue kokoomus olisi halunnut sotesta tasapainottaa ja tehostaa vielä enemmän, eikä ole mikään ihme, että nyt kun olette valtiovarainministerinä, Purra, niin te leikkaatte vielä enemmän. Minusta on käsittämätöntä, että tässä hallituksessa istuu porukka, jolla tilannetajua ei ole, vaan hyvä, kun hyvinvointialueet nyt selviävät näissä eduskunnan aivan yksimielisesti säätämässä säästöisissä. Te haluatte siihen päälle vielä leikata 1,4 miljardia enemmän. Haluan kysyä teiltä: mihin katosi eduskunnan viime hallituskaudella ollut usko siihen, että lähipalveluista ei kannata leikata? Sama lääkäri ja sama hoitaja tarvitsee saman työtilan, ja näin kulut ovat samat. En ymmärrä kerta kaikkiaan, [Puhemies koputtaa] mihin perustuu tämä suuruuden ekonomia ja miksi tätä hallitus on tukemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 38/2023 rd

16.36 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varsinainen kysymys meni sinne sosiaali- ja terveysministerin puolelle, mutta yleisesti näistä kustannuksista puhun mielelläni. Mikäli katsotte pian ilmestyvää budjettia ja julkisen talouden suunnitelmaa, näette, miten merkittävästi tämä hallitus lisää hyvinvointialueiden rahoitusta. [Välihuutoja] Rahoitus kasvaa, ja tämä on se tosiseikka, joka teiltä usein jää huomaamatta. Siinä, missä tilassa tällaisen veroasteen maassa meidän julkinen terveydenhuoltomme on, ei todella ole mitään hauskaa. Ei myöskään ole hauskaa siinä edellisen hallituksen luomassa mallissa, joka meidän syliimme on kaatunut, [Välihuutoja] mutta sen sijaan jonkin verran koomista on siinä se, että meille on esitetty välikysymys puolueesta, joka on tämän merkittävä arkkitehti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän vielä vastauspuheenvuoron ministeri Juusolle. Olkaa hyvä.

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hämmästyttää tämä väite, että hallitus haluaa leikata lähipalveluista. Keskusta on tuonut tätä hyvin usein esille, enkä voi kuin hämmästellä, koska tämä ei pidä paikkaansa. [Annika Saarikko: Pitääpä! — Välihuutoja] Me nimenomaan haluamme vahvistaa niitä lähipalveluita, mutta asioita voidaan tehdä eri tavalla — niitä voidaan tehdä vaikuttavammin ja kustannustehokkaammin. Voimme satsata digipalveluihin, digiklinikoihin, etäpalveluihin, kotiin tuotaviin palveluihin, moniammatillisiin sote-keskuksiin. Kaikki nämä auttavat ihmisiä pääsemään hoitoon aikaisemmin, jolloin heidän ei tarvitse ajautua kalliisiin erikoissairaanhoidon palveluihin. Näihin hallitus haluaa ohjata hyvinvointialueita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Otto, olkaa hyvä.

16.38 Otto Andersson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hoitojonot ovat pitkään kasvaneet, ja tämä on ennen kaikkea koronan aikana syntyneen hoitovelan vika. Hoitojonojen purkamiseksi on hyödynnettävä julkisen sektorin, yksityisten toimijoiden sekä järjestöjen ja säätiöiden osaamista. Tässä ei saa olla turhia ideologisia lukkoja. Kaikkien terveydenhuollon toimijoiden kapasiteettia tulee hyödyntää.

Hallitusohjelmassa on sovittu, että jos hoitotakuuaika ei ole täyttymässä, niin palvelusetelin tulisi olla aito vaihtoehto. Tärkeintä on se, että potilas saa aina hoitoa mahdollisimman nopeasti. Arvoisa ministeri Juuso, voisitteko kertoa vähän tarkemmin, miten hallitus aikoo mahdollistaa palvelusetelin laajempaa käyttöä?

Kunde ni, ärade minister Juuso, berätta lite mer om hur regeringen kommer att främja användningen av servicesedlar så att vi kan förkorta de vårdköer som har uppstått särskilt inom den icke-brådskande vården under coronan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos, tack. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.39 Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Tack för frågan. — Palveluseteleiden käyttö on ollut mahdollista koko ajan hyvinvointialueilla. Tämä ei ole mitään uutta, emmekä ole luomassa siihen uutta lainsäädäntöä, mutta me haluamme ministeriöiden ohjauksella kannustaa hyvinvointialueita

Punkt i protokollet PR 38/2023 rd

siihen siellä, missä se on mahdollista. Joka puolella Suomea ei ole yksityistä palvelutuotantoa, ja siellä sitä on turha ottaa käyttöön, mutta niillä paikkakunnilla ja niillä seuduilla, missä on yksityistä palvelutuotantoa ja missä julkinen terveydenhuolto ei pysty pitämään hoitotakuussa, se on järkevää, ja siihen me haluamme ohjata hyvinvointialueita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Saarikko, olkaa hyvä.

16.40 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kukaan ei käsittäkseni koskaan ole väittänytään, että sote-uudistus olisi tullut kerralla valmiiksi. Te ette pääse, hyvä hallitus, pakoon sitä, että nyt meillä on ensimmäistä kertaa tilanne, jossa uudet rakenteet ovat olemassa, palveluilla on uudet järjestäjät, ne ovat olleet yhdeksän kuukautta, ja vasta nyt on mahdollisuus todella edes arvioida, miten käyttöön otettu lainsäädäntö toimii.

On aivan totta, että olosuhteet muuttuivat rahoituksen osalta paljon huonommaksi juuri täällä mainitun koronan hoivavelan, palkkakorotusten ja inflaation vuoksi. Se on nyt vain niin, valtiovarainministeri Purra, että tämä tilanne pitää hallituksen esityksillä ratkaista. Se vain on niin, että teidän on tehtävä päätös siitä, annatko te alueille mahdollisuuden kattaa tätä pakkasella olevaa taloutta hiukan pidemmän aikaa kuin kahden vuoden ajan. Minä alan hiukan kyllästyä nyt näihin puheenvuoroihin, että malttia, malttia, kun te samaan aikaan toisella kädellä ajatte läpi ajattelua siitä, että kahdessa vuodessa on kurottava umpeen pakkasella oleva talous. Se tarkoittaa paniikkisäästöjä ja lähipalveluiden alasajoa. [Puhemies koputtaa] Ja te samalla kun sanotte täällä, että voi voi kun tehtiin malli, jossa oli liian vähän rahaa, kerrotte, että ei muuta kuin otetaan siitä hiukan päältä pois. [Puhemies koputtaa] Arvoisa valtiovarainministeri, kannatatteko te näkemystä siitä, että alueille annetaan aikaa sopeutua tähän uuden alkuun ja alijäämän kattamiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Muistutan jälleen edustajia puheajasta. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.41 Valtiovarainministeri Riikka Purra (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen ohjelmassa ei puututtu tähän rakenteeseen, juuri siitä syystä, että tämä suuri uudistus on vasta saatu tehtyä ja alueiden pitää näyttää, mihin ne pystyvät. Me annamme tälle mallille mahdollisuuden. Olen moneen kertaan kuullut edeltäjäni itse korostavan tätä malttia. Tosiaan alueet ovat olleet toiminnassa vasta yhdeksän kuukautta. Ehdottomasti me tarvitsemme sitä malttia. Tämä hallitus haluaa osaltaan tässä inflaatiopaineessa ja näiden uusien ongelmien tullessa ilmi huolehtia tästä tilanteesta.

Sen sijaan kun tämän uudistuksen yksi tarkoitus myös on mahdollistaa se, että meidän julkinen talous ja väestökehitys pystyvät ylläpitämään sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvointijärjestelmän, niin mikäli meillä ei olisi alijäämänkattamisvelvoitteeseen säädettyä aikaa, uskotteko te, että tämä tulisi tästä hoitumaan? On aivan selvää, että tarvitaan taivoitteita. [Annika Saarikko: Te ette ymmärrä, mitä alueilla tapahtuu!]

Frågan slutbehandlad.